

CO₂ Prestatieladder

Scope 3 2019-2020 Lomans Totaalinstallateurs

Lomans

Totaalinstallateur

Opdracht	:	Ketenanalyse t.b.v. CO ₂ prestatieladder niveau 4 en 5 Lomans Beheer B.V. Astronaut 32 3824 MJ Amersfoort
Projectnummer	:	PA417040
Adviseur	:	J. Kolenberg & S. Kramer
Versie	:	V1.0
Status	:	Definitief
Datum	:	28-02-2020

Inhoudsopgave

Contactgegevens	4
Inleiding	5
1. Dominantieanalyse scope 3	6
2. Ketenanalyse	10
3. Methodiek CO ₂ -monitoring	15
4. Doelstellingen en PVA CO ₂ -reductie 2020-2022	18
5. Reflectie Scope 3 Lomans 2019	21
Bronvermelding	22

Contactgegevens

OPDRACHTGEVER

Lomans Beheer B.V.
Astronaut 32
3824 MJ Amersfoort
Dhr. J. Den Otter
@: j.denotter@lomans.nl

ADVISEUR KETENANALYSE

De Groene Jongens B.V.
Hooghiemstraplein 165
3514 AZ Utrecht
085-7734229
www.degroenejongens.nl

ONAFHANKELIJKE CONTOLE KETENANALYSE

Buro Heibeek
Evenaar 14
3712 XD Huis ter Heide
0346-330336
@: frank@buroheibeek.nl

Inleiding

Sinds 2012 heeft de Lomans zich gecommitteerd aan CO₂- en duurzaamheidsdoelstellingen. Een belangrijk onderdeel van deze doelstellingen en de hieraan verbonden activiteiten is de CO₂-prestatieladder. Dit duurzaamheidslabel voor private organisaties is primair gericht op het inzichtelijk maken van de huidige CO₂-huishouding en hieraan doelstellingen en ambities te verbinden. Vervolgens kan op basis van deze inzichten lange-termijn strategisch beleid ontwikkeld en uitgevoerd worden. Lomans heeft, mede in het kader van de CO₂-prestatieladder, de ambitie uitgesproken om in 2025 70% CO₂-reductie ten opzichte van het referentiejaar 2012 te hebben gerealiseerd.

De CO₂-prestatieladder maakt in grove lijnen onderscheid in twee CO₂-emissiestromingen, namelijk interne emissies (scope 1 en scope 2) en externe emissies (scope 3). De afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in het inzichtelijk maken en verbeteren van de interne CO₂-emissies van Lomans. Hierbij ligt de nadruk primair op het verminderen van uitstoot door logistiek en mobiliteit, wat circa 95% van de huidige scope 1 en scope 2 CO₂-emissies beslaat. De scope 3 emissies zijn de GHG (Greenhouse Gas) emissies die vrijkomen in de productie- en gebruiksketen(s) waarbinnen Lomans valt. Hierbij moet gedacht worden aan emissies die vrijkomen bij de productie van goederen en materialen die gebruikt worden voor het eindproduct – in het geval van Lomans is dit een gebouwinstallatie. Daarnaast komen er bij de gebruiksfase van een gebouwinstallatie ook GHG-emissies vrij. Denk hierbij aan de energie die nodig is om een gebouw te verwarmen.

In het kader van de CO₂-prestatieladder niveau 4 en 5 moet een analyse van de productie- en gebruiksketen van Lomans worden uitgevoerd. Deze ketenanalyse dient als basis om verdere invulling te geven aan de hierboven geschetste duurzaamheidsambities. Daarnaast is bij Lomans ervoor gekozen om de uitkomsten van de analyse en de verdere invulling van de CO₂-prestatieladder niveau 4 en 5 te gebruiken als basis voor nieuw beleid omtrent duurzaamheid, innovatie en nieuwe samenwerkingsverbanden.

De ketenanalyse is uitgevoerd door De Groene Jongens in opdracht van Lomans. Hierbij is vanuit een dominantieanalyse (Hoofdstuk 1) kwantitatief bepaald bij welke activiteiten van Lomans de grootste scope 3-emissies in de keten zijn. Vervolgens is aan de hand van de dominantieanalyse een analyse gedaan van de keten waarbinnen Lomans opereert (Hoofdstuk 2). Hierbij is gekeken naar aanwezige (type) actoren, de verbanden tussen de productieprocessen, -activiteiten en de organisatie en samenhang van de keten. Dit is aan de hand van de verschillende stadia van de bouwketen gedaan. Vervolgens is de positie van Lomans in de keten geanalyseerd en besproken. In het laatste hoofdstuk (Hoofdstuk 3) gaan we verder in op veranderende contexten, nieuwe organisatievormen, CO₂-besparingen door energieneutraal en circulair bouwen en de rol van partnerschappen in de keten. Ter conclusie doen we een opmaat tot verdere (beleids)stappen Lomans met betrekking tot CO₂-reductie in de keten.

1. Dominantieanalyse scope 3

INLEIDING

Conform de handleiding van de CO₂-prestatieladder is een dominantieanalyse uitgevoerd. Deze analyse maakt de CO₂-emissie van verschillende activiteiten van Lomans in de keten inzichtelijk. Het gaat hierbij zowel om de emissies die vrijkomen bij de materialen en producten die Lomans nodig heeft om een werkende gebouwinstallaties te realiseren (upstream), als om de emissies die ontstaan bij het gebruik van de gebouwinstallatie (downstream). De resultaten van de dominantieanalyse geven doorgaans een goed beeld waar in de keten de grootste CO₂-winst te behalen valt. Ook wordt duidelijk welke positie Lomans in de keten inneemt.

In het vervolg van dit hoofdstuk wordt stilgestaan bij de methodologische benadering van de dominantieanalyse (paragraaf 1.2) en de resultaten hiervan (paragraaf 1.3). Bij het bespreken van de resultaten worden kort wat discussiepunten behandeld, maar het zwaartepunt van deze discussie zal onderdeel zijn van het vervolg van de ketenanalyse in Hoofdstuk 2.

METHODOLOGIE EN UITVOERING DOMINANTIEANALYSE

De dominantieanalyse geeft een overzicht van de significante scope 3 emissiebronnen per type activiteit van Lomans. De methodiek die toegepast wordt bij de CO₂-prestatieladder is gebaseerd op de GHG Protocol Scope 3 Standard, welke onderscheid maakt in 14 categorieën van activiteiten. Een deel hiervan zijn upstream activiteiten en een deel downstream activiteiten (zie onderstaande tabel).

Tabel 1.1: Categorieën upstream en downstream ketenactiviteiten

Upstream:	Downstream:
1. Aangekochte goederen en diensten 2. Kapitaal goederen 3. Brandstof en energie gerelateerde activiteiten (niet opgenomen in scope 1 of scope 2) 4. Upstream transport en distributie 5. Productieafval 6. Personenvervoer onder werktijd (Business Travel)²² 7. Woon-werkverkeer 8. Upstream geleaste activa	9. Downstream transport en distributie 10. Ver- of bewerken van verkochte producten 11. Gebruik van verkochte producten 12. End-of-life verwerking van verkochte producten 13. Downstream geleaste activa 14. Franchisehouders 15. Investerings

Bron: Handboek CO₂-prestatieladder 3.0, p. 52

Voor de dominantieanalyse van Lomans is eerst gekeken naar welke categorieën van toepassing zijn op de keten waarvan Lomans onderdeel is. Vervolgens zijn de CO₂-emissies (equivalent) voor de relevante categorieën voor de activiteiten waarbij Lomans betrokken is berekend. Het gaat hierbij om de categorieën: 1. Aangekochte goederen en diensten; 4. Upstream transport en distributie; 5. Productieafval; 7. Woon- werkverkeer; 11. Gebruik van verkochte producten.

Voor de zojuist opgesomde categorieën zijn verschillende berekeningsmethodieken gebruikt om de CO₂-emissie equivalenten te achterhalen. Hieronder een verdere toelichting per categorie:

- 1. Aangekochte goederen en diensten: voor 80 procent van de leveranciers en dienstverleners zijn de omzetbedragen geïnventariseerd. Afhankelijk van het type leverancier of dienstverlener – bijvoorbeeld groothandel of adviseurs – is een conversiefactor per betaalde euro toegekend conform Arup, CenSA en De Montfort University (2012, p.20). Hieruit is een totale CO₂-emissie voor deze categorie berekend.
- 4. Upstream transport en distributie: aan de omzetbedragen van het vaste transportbedrijf Hoogland is een conversiefactor (Idem.) toegekend.
- 5. Productieafval: aan de omzetbedragen van afvalverwerker Smink van Vliet is een conversiefactor (Idem.) toegekend.
- 7. Woon-werkverkeer: de emissiegegevens van deze categorie is uit de CO₂-tool scope 1 en scope 2 gehaald.
- 11. Gebruik van verkochte producten: bij deze categorie gaat het over het gebruik van de gebouwinstallaties die Lomans installeert. Aangezien Lomans betrokken is bij een groot aantal projecten van verschillende formaten is het niet mogelijk een complete analyse van de volledige portefeuille uit te voeren. Er is daarom voor gekozen om aan de hand van de vijf grootste projecten een inschatting te doen van de CO₂-uitstoot van alle projecten. Hierbij is aan de hand van energieprestatiecoëfficiënt (EPC) voor nieuwbouwprojecten en geïnstalleerde installatiecomponenten of de energieprestatieadvies utiliteitsbouw (EPA-U) voor renovatieprojecten bepaald wat de CO₂-emissies van de gebouwinstallatie over de levensduur hiervan is. De levensduur is hierbij ingeschat op 10 jaar.

De resultaten van bovenstaande berekeningen en de rangschikking hiervan worden in de volgende paragraaf gegeven en bediscussieert.

RESULTATEN DOMINANTIEANALYSE

In deze paragraaf worden de resultaten van de dominantieanalyse gepresenteerd. Verder wordt er kort ingegaan op de betekenis van deze resultaten en hoe de resultaten zich verhouden tot de ketenanalyse.

Tabel 1.2: geeft een overzicht van PMC's sectoren en activiteiten:

PMC's sectoren en activiteiten	Omschrijving van activiteit waarbij CO ₂ vrijkomt	Relatief belang van CO ₂ -belasting van de sector en invloed van de activiteiten		Potentiele invloed van het bedrijf op CO ₂ uitstoot	Rangorde
1 Bouwsector	2	3. Sector	4. Activiteiten	5	6
Nieuwe installaties utiliteitsbouw	Inleen personeel (upstream)	Beperkt	Beperkt	Laag	Zie Tabel 3
	Onderaannemingen (upstream)	Beperkt	Beperkt	Laag	Zie Tabel 3
	Ingekochte goederen (installatiecomponenten) (upstream)	Significant	Significant	Laag	Zie Tabel 3

	Energieverbruik opgeleverde installaties (downstream)	Significant	Significant	Matig	Zie Tabel 3
					Zie Tabel 3
Beheer en onderhouden van installaties	Inleen personeel (upstream)	Beperkt	Beperkt	Laag	Zie Tabel 3
	Onderaannemingen (upstream)	Beperkt	Beperkt	Laag	Zie Tabel 3
	Ingekochte goederen (installatiecomponenten) (upstream)	Redelijk	Significant	Laag	Zie Tabel 3
	Energieverbruik opgeleverde installaties (downstream)	Significant	Significant	Matig	Zie Tabel 3

In onderstaande Tabel 1.3 zijn de gegevens van de verschillende categorieën weergegeven, met in de laatste kolom de ranking van grootste CO₂-uitstoot van de categorieën. Hieruit valt op te maken dat er twee duidelijke categorieën zijn waar het overgrote deel van de emissies uit voortkomen, namelijk aangekochte goederen (resp. 9.373 ton CO₂-equivalent) en gebruik van verkochte producten (resp. 8.833 ton CO₂-equivalent). Hierin zit ook een duidelijke verdeling van upstream versus downstream, wat de positie van Lomans in de keten weergeeft. Het ‘product’ dat Lomans levert – een gebouwinstallatie – is namelijk de integratie van verschillende installatiecomponenten (dus van aangekochte goederen) in een gebouw, die gedurende levensduur van de gebouwinstallatie – tien tot vijftien jaar – gebruikt wordt. In zowel de productie van de installatiecomponenten als het gebruik van de gebouwinstallatie, met name door de energie die nodig is om de gebouwinstallatie te laten draaien of een ruimte te verwarmen, wordt in potentie veel CO₂-(equivalenten) uitgestoten.

Tabel 1.3: Overzicht CO₂-emissies in de keten van Lomans

		Aanwezig binnen de keten (ja/n.v.t.)	Afgedekt in scope 1 en/of 2 (ja/nee)	Omvang geschat in CO ₂ (ton)	Ranking
Upstream Scope 3 Emissions					
1.	Purchased Goods & Services	Ja	Nee	9373	1
2.	Capital Goods	Ja			
3.	Fuel- and Energy- Related Activities	Ja	Ja		
4.	Transportation & Distribution (Upstream)	Ja	Nee	6	5
5.	Waste Generated in Operations	Ja	Nee	14	4
6.	Business Travel (OV)	nvt			
7.	Employee Commuting	Ja	Ja	732	3
8.	Leased Assets	Ja	Ja		

Downstream Scope 3 Emissions					
9.	Transportation & Distribution Sold Goods (Downstream)	ja, in cat. 1	Nee		
10.	Processing of Sold Products	nvt			
11.	Use of Sold Products	Ja	Nee	8833	2
12.	End-of-Life Treatment of Sold Products.	Ja	Nee		
13.	Leased Assets (Downstream)	nvt			
14.	Franchises	nvt			
15.	Investments	nvt			

CONCLUSIES DOMINANTIEANALYSE

In augustus 2015 heeft Lomans haar eerste dominantieanalyse gepresenteerd in de Ketenganalyse energiebesparende installaties 2014 (Lomans, 2015). Opvallend aan de resultaten van de eerdere dominantieanalyse ten opzichte van de huidige resultaten zijn de significant lagere CO₂-emissies op zowel de ingekochte goederen en diensten en het gebruik van de opgeleverde gebouwinstallaties, respectievelijk 12.171 tCO₂-eq. (2014) om 9.373 tCO₂-eq. (2017) en 20.029 tCO₂-eq. (2014) om 6.443 tCO₂-eq. (2017). Een mogelijke verklaring voor deze verschillen kan gevonden worden in de toegepaste onderzoeksmethodiek welke, conform het Handboek CO₂-prestatieladder, gebruikt is bij deze (en de vorige) dominantieanalyse. Bij het gebruik van de opgeleverde gebouwinstallaties zijn de grootste projecten geëxtrapoleerd naar het volledige portfolio van Lomans. Het is dus mogelijk dat er met name grote verschillen in CO₂-uitstoot tussen de grootste projecten zijn en niet noodzakelijkerwijs over alle projecten. Desondanks kan er in ieder geval vastgesteld worden dat de gebouwinstallaties van de grootste projecten van Lomans energiezuiniger zijn en daardoor in de gebruiksfase significant minder CO₂-uitstoot hebben.

Een eerste verklaring voor de lagere CO₂-emissiescore van de ingekochte goederen en diensten is te vinden in de emissie-factoren die voor de verschillende classificaties van goederen en diensten zijn toegepast. Voor de huidige dominantieanalyse zijn recentere emissiefactoren toegepast, welke positiever zijn dan die van de dominantieanalyse uit 2015.

2. Ketenanalyse

2.1 INLEIDING

In het vorige hoofdstuk is op basis van de dominantieanalyse inzichtelijk gemaakt bij welk type activiteiten van Lomans de meeste CO₂-emissies vrijkomen. In deze dominantieanalyse is een duidelijk top 2 naar voren gekomen, namelijk:

1. *Use of sold products – Gebruik van verkochte goederen*
2. *Purchased Goods & Services – Ingekochte goederen en diensten*

Deze uitkomst weerspiegelt de werkzaamheden en de positie van de installateur in de bouwketen. Enerzijds is de installateur een afnemer van producten van verschillende fabrikanten en groothandelaren (upstream), waar bij het productieproces en de logistiek van de door Lomans ingekochte installatiecomponenten CO₂-emissies vrijkomen. Deze producten worden vervolgens verwerkt tot een installatiesysteem, welke energie nodig heeft om te kunnen functioneren. Met name in de energiebehoefte en afhankelijk van de opwekkingsmethode – groene of grijze stroom – komen er gedurende de levensduur van het installatiesysteem ook CO₂-emissies vrij. De standaard levensduur van installatiecomponenten verschilt, maar over het algemeen worden installaties gebouwd voor, mits goed onderhouden, 15 jaar. De totale CO₂-emissies over een dergelijke periode kunnen daardoor aanzienlijk zijn.

Dit inzicht illustreert in zekere mate de activiteiten en werkzaamheden van de installateur en toont daarnaast het bereik van deze activiteiten en de resultaten hiervan. Echter, de positie van het installatiebedrijf in het ontwikkelen en onderhouden van de gebouwde omgeving blijft hier onderbelicht. Hoe verhoudt de installateur zich tot andere bouwende partijen? Welke actoren zijn betrokken bij het ontwikkelen van een technische gebouwinstallatie en hebben daardoor invloed op producteisen en andere specificaties? Welke keuzemogelijkheden heeft een installatiebedrijf zoals Lomans bij het ontwerpen, installeren en onderhouden van gebouwinstallaties? En waar ligt Lomans' invloed in het bouwlandschap?

In dit hoofdstuk zal dieper worden ingegaan op de samenstelling, dynamiek en processen van de bouwketen waarbinnen Lomans actief is. Aan de hand van een conceptuele benadering van het volledige bouwproces zal de positie en rol van Lomans in de bouwketen verder worden belicht.

2.2 DE BOUWKETEN ONTLEED: PROCES, DYNAMIEK EN ACTOREN

Uit het voorgaande hoofdstuk is al gebleken dat met betrekking tot de aan bouwprocessen gelieerde activiteiten verder reiken dan de zichtbare bouwende partijen, zoals de bouwkundig aannemer, de architect en de installateur. Wel beschouwd is het volledige bouwproces onder te verdelen in vijf aparte, maar met elkaar verbonden stadia in de bouwketen: onttrekken/winning (extractie), productie, constructie/installatie, exploitatie en ontmanteling (zie ook Figuur 1: Visualisatie van de bouwketen op de tussenpagina z.o.z.). Elk stadium heeft zijn eigen (type) actoren, processen, activiteiten en organisatievormen. Aan de hand van deze verschillende stadia – upstream naar downstream – wordt in het restant van deze paragraaf de bouwketen verder gedefinieerd en behandeld.

Het bouwproces, en daarmee de bouwketen, begint bij het onttrekken van grondstoffen (stadium 1) die de basis vormen voor de productie (stadium 2) van de legio type materialen, componenten en elementen (bijvoorbeeld installatieonderdelen) die nodig zijn om een volwaardig gebouw te realiseren. De

FABRIKANTEN

fabrikant A
fabrikant B
fabrikant C

LEVERANCIERS

leverancier A
leverancier B
leverancier C

BOUWPARTNERS

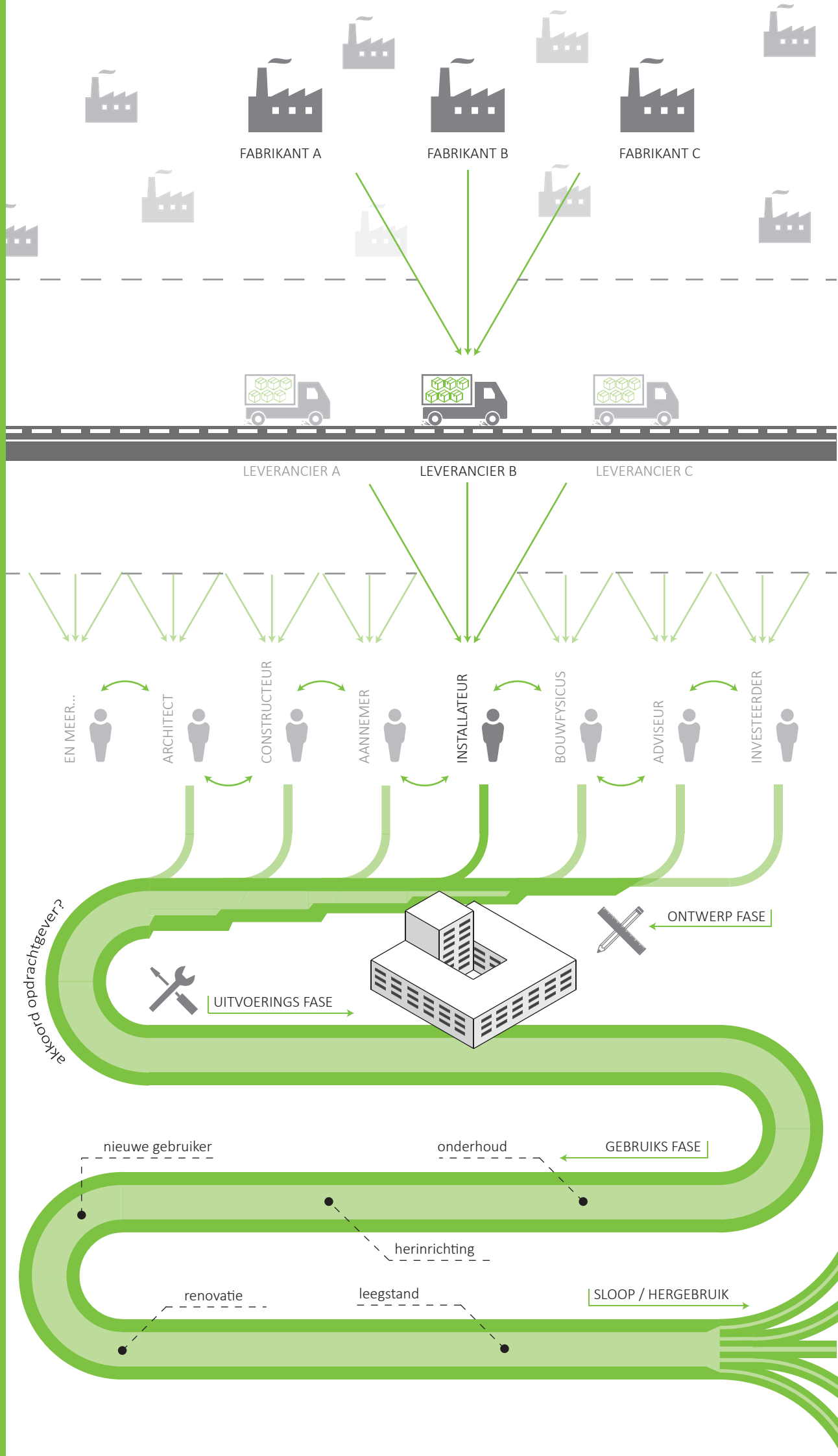
partijen worden
aangesteld door
de opdrachtgever
en zijn afhankelijk
van elkaar

PROJECT

partijen leveren
input, welke door
elkaar en door de
opdrachtgever
wordt gekeurd

EXPLOITATIE

grondstofwinning, het transport dat hieraan gelieerd is, en de productie van de verschillende materialen en gebouwcomponenten vormen in zekere zin aparte sub-ketens in de grotere bouwketen. Hieruit valt op te maken dat een significant deel van het aantal actoren van de bouwketen niet direct betrokken is bij de constructie en de installatie van gebouwen. Zij vervullen hun rol in het ontwerpen en ontwikkelen (R&D), (pre)fabriceren en transporteren van gebouwcomponenten en -materialen die vervolgens op de projectlocatie worden samengevoegd tot een gebouw. Hun betrokkenheid bij specifieke bouwprojecten is dus beperkt, maar deze actoren bepalen desondanks in grote mate hoe een gebouw fysiek is opgebouwd en in de praktijk functioneert.

Het volgende stadium in bouwketen staat in het teken van het ontwerpen en realiseren van (ge)bouwprojecten. Hierbij worden in feite de gebouwcomponenten die in eerdere stadia zijn ontwikkeld samengesteld tot een fysieke eenheid. Vanuit de brede (en diepe) waaier van actoren en producten wordt door een beperkt aantal (type) actoren een vastomlijnd gebouw gemaakt. Dit proces kan weer gezien worden als een sub-keten, welke grotendeels verticaal georganiseerd is. In het begin hiervan zijn vastgoedontwikkelaars en/of bedrijven betrokken welke de intentie hebben op een gegeven locatie een nieuw gebouw te ontwikkelen of een bestaand gebouw te renoveren. Hierbij worden de juiste financiële middelen gezocht. Vervolgens krijgen ontwerpende en bouwende partijen de mogelijkheid om invulling te geven aan het eisenpakket van de opdrachtverstrekkers. Onder deze partijen vallen actoren zoals de architect, constructeur, bouwkundig aannemer, (bouwkundig, installatietechnisch, duurzaamheid) advies- en ingenieursbureau en installateur. Deze actoren bepalen gezamenlijk welke gebouwcomponenten onderdeel worden van het gebouw en hoe deze onderdelen zich tot elkaar verhouden. Resultierend uit dit proces is een volwaardig en functionerend gebouw.

Vervolgens wordt er van het opgeleverde gebouw gebruikt gemaakt. Deze exploitatie- of gebruiksfase (stadium 4) heeft in het kader milieuprestatie en -impact van het gebouw significante invloed op de CO₂-emissies, welke met name op de installatietechnische gebouwonderdelen betrekking hebben. Vooral het energieverbruik van het gebouw heeft – indien niet duurzaam opgewekt – groter CO₂-emissies over de levensduur van het gebouw. Gedurende de exploitatiefase van het gebouw worden gebouwcomponenten onderhouden, gerepareerd of, aan het eind van de levensduur, vervangen (renovatie¹). Aan het einde van de levensduur van het gebouw wordt deze ontmanteld (stadium 5) en (in beperkte mate) gerecycled.

Bovengenoemde stadia vormen gezamenlijk de waardeketen van de gebouwde omgeving. Bij deze conceptualisering van de bouwketen is de levenscyclus (waardeketen) van de gebouwde omgeving getracht inzichtelijk te maken. Een waardeketen wordt veelal gedefinieerd als een systeem van productie en consumptie. In het kader van de bouwketen is het verstandig om de complexiteit van een dergelijk systeem – en dit systeem in het bijzonder – te erkennen. De organisatie en de daaraan verbonden processen is in deze analyse van de bouwketen in hoofdlijnen behandeld en uitgewerkt.

Wat opvalt is de trechtersvormige opbouw van de keten van upstream tot downstream. Zoals eerder besproken ontstaat dit beeld door het grote aantal (absoluut) actoren die actief zijn in het vervaardigen van (materialen voor) gebouwcomponenten. De productieprocessen van deze actoren draagt in grote

¹ Renovatietrajecten vergen doorgaans grote aanpassingen in en aan gebouwen en zijn veelal op zichzelf staande bouwprojecten, waardoor men weer in stadium 3 van de bouwketen terecht komt.

mate bij aan de overall CO₂-emissies van een gebouw. Daarnaast verklaart dit gegeven ook de hoge 'score' van Lomans op 'ingekochte goederen en diensten' bij de dominantieanalyse. Overige CO₂-emissies in de bouwketen zijn daarnaast gekoppeld aan het energieverbruik van het gebouw en op welke wijze deze energie is opgewekt. Deze laatste conclusie heeft grote betrekking op de positie en activiteiten van de installateur in de bouwketen. In de volgende paragraaf wordt hier dieper op ingegaan.

2.3 DE POSITIE EN INVLOEDSSFEER VAN DE INSTALLATEUR IN DE BOUWKETEN

Figuur 1 geeft een visualisatie weer van de ketenanalyse zoals deze in de vorige paragraaf behandeld is. De positie van de installateur is hierin dikgedrukt en het uitgangspunt is het realiseren van een bouwopgave, grotendeels vanuit het perspectief van de installateur. Uit de figuur kan opgemaakt worden dat de installateur een van vele (in)direct betrokken actoren is. Met name aan de upstream-zijde van de keten (fabrikanten en leveranciers) is een groot scala aan actoren betrokken: van partijen die grondstoffen onttrekken tot tussenhandelaren en fabrikanten. De individuele invloed van een installateur op deze – veelal mondiale – productieketens van installatieonderdelen die ze verwerkt in technische gebouwinstallaties is dan ook beperkt.

Aangezien Lomans een van de vele afnemers van producten is, zal de verwachte impact op leveranciers en fabrikanten relatief klein zijn. Desalniettemin zouden gesprekken met fabrikanten over het productieproces kunnen leiden tot minder CO₂ uitstoot. Deze reductie hoeft niet alleen te zitten in het maakproces, maar kan ook een verlenging van de levensduur of een gemakkelijker demonteerbaar product zijn. Hierdoor neemt de relatieve CO₂-schade van het product af. Door het gesprek aan te gaan met de fabrikanten kunnen er een samenwerking ontstaan waarbij nieuwe verdienmodellen kunnen ontstaan voor beide partijen. Een dergelijke samenwerking op touwen zetten lijkt niet weggelegd voor een individuele installateur, maar mogelijk kan dit wel wanneer een deel van de installatiesector dergelijke ontwikkelingen gaat eisen. In het verlengde hiervan liggen voor Lomans kansen bij de inkooporganisatie DGC (De Grote Club), waarin 23 installatiebedrijven gezamenlijk inkoopvoordelen op producten en fabricaten uitonderhandelen.

Vanuit de DGC is het mogelijk om druk uit te oefenen op de leveranciers en fabrikanten om bijvoorbeeld lifecycle-assessments (LCAs) verplicht te stellen. Leveranciersbedrijven waar zij dit van zouden kunnen eisen zijn de Technische Unie, Airpro, ARAS Security B.V., MUR Conditioning B.V. en Rexel Nederland B.V. Dit zijn de grote leveranciers waar de DGC veel inkoop. Zo krijgt Lomans samen met de andere bedrijven gebonden aan de DGC een idee van de duurzaamheid van verschillende producten die zij hedendaags inkopen. Aan de hand van deze lifecycle-assessments kunnen bewustere keuzes gemaakt worden ten aanzien van duurzaamheidsprestaties en CO₂-reductie. Inzicht in de (CO₂)prestaties van het productieproces zullen in steeds grotere mate van belang zijn, mede door nieuwe wetgeving aangaande de milieuprestatie van gebouwen (ofwel MPG). Dit wordt in de nabije toekomst een belangrijke maatstaf voor de duurzaamheidsprestatie van een gebouw. Hoe lager de MPG, hoe duurzamer het materiaalgebruik. De MPG is al verplicht, maar zal de komende jaren alleen maar blijven zakken. Noodzaak is dus dat Lomans gebouwen zal gaan installeren met een steeds lager MPG. Het wordt dus al op korte termijn van belang om kritisch te kijken naar de milieubelasting van producten die Lomans verwerkt in haar installaties.

De impact op het gebruik van de verkochte goederen, waaronder het gebruik van de installatie verstaan wordt, is een stuk groter. Door de toepassing van duurzamere producten in de gehele installatie wordt de CO₂-uitstoot beperkt. Momenteel zijn deze producten vaak duurder dan reguliere producten, waardoor deze beslissing niet alleen bij de installateur ligt. Het moet vaak binnen een bepaald budget vallen.

De wens voor een duurzamere installatie dient daarom breed gedragen te worden, waarbij andere partijen eveneens een rol spelen. Ten eerste dient de opdrachtgever dezelfde ambitie te hebben. Wanneer dit niet het geval is, zullen de duurzamere oplossingen vervangen worden voor goedkopere alternatieven. Ten tweede moet er ook bouwkundig geanalyseerd worden waar de CO₂-uitstoot van het gebouw beperkt kan worden. Dit ligt wederom bij een andere partij waar Lomans beperkte invloed op heeft. Lomans kan hier wel een positie in nemen. Zo kan Lomans een bepaald ambitieniveau uitspreken naar opdrachtgevers toe waarin een maximale uitstoot gesteld wordt. Een andere mogelijkheid is om bij elk project een aanbieding te doen voor een duurzamere ontwerp optie. Hiermee zou aan kunnen worden getoond dat over de levensduur van de installatie de duurzame variant rendabeler is, met als resultaat dat de opdrachtgevers beter inzicht krijgen in de mogelijkheden. Door de verbruiken van beide opties naast elkaar te leggen krijgt een opdrachtgever een beter beeld van het verbruik van de installaties.

Resumerend kan geconcludeerd worden dat Lomans een kleine schakel blijft in een (mondiale) keten, maar dat zij wel degelijk upstream en downstream invloed uit kan oefenen op de bouwketen. Upstream kan er samen met de DGC druk uitgeoefend worden op leveranciers door life-cycle assessments te eisen, waarbij downstream kritisch gekeken moet worden naar het gebruik van eigen producten en het meenemen van de opdrachtgever in duurzamere keuzes. De invloed die Lomans als installateur heeft op downstream activiteiten – opgeleverde gebouwinstallaties – is echter groter en heeft ook een hoger potentieel dan CO₂-reductie in upstream-activiteiten.

2.4 CO₂-REDUCTIE DOOR VERBETERING VAN ENERGIEPRESTATIE GEBOUWINSTALLATIES

Lomans levert verschillende diensten en producten: aanpassingen en onderhoud van bestaande installaties, kleine of gedeeltelijke installaties (bijvoorbeeld een apart ventilatie- of koelsysteem) en complete gebouwinstallaties voor grootschalige renovatie- en nieuwbouwtrajecten. Deze laatste categorie behelst een groot deel van de omzet en activiteiten van Lomans. Daarnaast zit in dit type (complete) installaties ook de grootste energievraag en grootste potentieel voor CO₂-reductie.

De energieprestatie van de gebouwinstallaties bepaald de CO₂-uitstoot die vrijkomt gedurende de gebruiksfase van het gebouw. Installatiecomponenten hebben verschillende levensduren, maar doorgaans (ook hier) wordt gerekend met 15 jaar. Aangezien installaties aanzienlijke hoeveelheden energie kunnen gebruiken en de opwekking van deze energie veelal op niet-duurzame wijze geschiedt, kan de CO₂-uitstoot die vrijkomt voor het verwarmen, koelen, ventileren, gebruiken, verplaatsen (bijvoorbeeld de lift) en verlichten van het gebouw flink oplopen. Wanneer de energievraag voor deze zaken geminimaliseerd wordt en/of de opwekking van de benodigde energie (elektriciteit, warmte, koude) duurzaam opgewekt wordt zal de CO₂-uitstoot weer dalen. Het kan zelfs zo zijn dat een gebouw meer duurzame energie opwekt dan gebruikt wordt, waardoor de CO₂-uitstoot van gebouwen zelfs negatief kan zijn. In andere woorden: een gebouw kan klimaatpositief zijn wanneer het ook aan de omgeving duurzame energie kan geven.

Zoals al aangegeven is een belangrijk deel van de activiteiten van Lomans – en een groot deel van potentieel van CO₂-reductie in de keten – gericht op het maken van nieuwe gebouwinstallaties voor grootschalige renovatie- en nieuwbouwtrajecten. Voor deze trajecten geldt een energieprestatie-eis, vastgelegd in het Bouwbesluit 2012. De energieprestatie-eis is de EPC-eis voor nieuwbouwprojecten en staat voor energieprestatiecoëfficiënt. Deze coëfficiënt drukt de energieprestatiegebouw (EPG) score uit van het gebouw. Afhankelijk van de gebouwfunctie is een bepaalde EPG-eis van kracht: een ziekenhuis mag bijvoorbeeld meer energie verbruiken dan een kantoorgebouw. De EPG wordt uitgedrukt in Megajoule

primaire energieverbruik per vierkante meter gebruiksoppervlak. Primaire energie is de energie die noodzakelijk is bij de opwekking van elektriciteit, warmte of koude aan de bron; dus de benodigde energie voor het opwekken van een kWh bij de elektriciteitscentrale.

Per gebouwfunctie is de EPG-eis van Bouwbesluit 2012 dus verschillend. Voor deze ketenanalyse hebben we de Bouwbesluit-eis voor kantoren aangehouden, aangezien Lomans veel van dit type gebouwen oplevert. Voor gebouwen met een kantoorfunctie betekent dit een primair energieverbruik tussen de 275 en 285 megajoule per vierkante meter gebruiksoppervlak. Voor deze ketenanalyse ronden we dit nog naar boven af naar 300 MJ/m² GO. Dit primair energievermogen staat gelijk aan 54 kg CO₂ per vierkante meter gebruiksoppervlak. Een kantoorgebouw van 1000m² gebruiksoppervlak stoot dus jaarlijks 54.000 kg CO₂ uit. Dit keer 15 jaar betekent een CO₂-uitstoot van 225.000 kg CO₂ over gehele levensduur van de gebouwinstallaties. Voor de energiebehoefte van gebouwen worden nog steeds grote hoeveelheden CO₂ uitgestoten. Het verbeteren van de energieprestatie tot bijvoorbeeld energie-neutrale of zelfs energieopwekkende gebouwen heeft dus gigantisch potentieel voor het verminderen van de CO₂-uitstoot in de gebouwde omgeving. De rol van de installateur is hierbij evident, omdat gebouwinstallaties direct verantwoordelijk zijn voor de energieprestaties van gebouwen.

Deze conclusies vormen de basis voor de volgende hoofdstukken waarin dieper wordt ingegaan op het monitoren van de CO₂-uitstoot van opgeleverde projecten van Lomans (Hoofdstuk 3: Methodiek CO₂-monitoring) en de doelstellingen en bijbehorend plan van aanpak van Lomans om CO₂-reductie in de keten te realiseren (Hoofdstuk 4: Doelstellingen en PvA CO₂-reductie in de keten 2019-2022).

3. Methodiek CO₂-monitoring

3.1 INTRODUCTIE

In de voorgaande hoofdstukken is de huidige positie van Lomans in de gehele bouwketen besproken. Tevens is een toekomstschets gemaakt van de veranderende context waarin het bedrijf zich zal moeten handhaven. Een onderdeel van deze veranderende context is dat de CO₂-huishouding van bedrijven steeds kritischer benaderd zal gaan worden, zowel vanuit (inter)nationale wet- en regelgeving als ook door opdrachtgevers, burgers en partnerorganisaties. Het Handboek CO₂-prestatieladder onderschrijft de noodzaak om inzicht te hebben in de CO₂-emissies van Scope 3. Hiervan is een analyse gemaakt in hoofdstuk 1. In navolging hiervan is onderzocht op welke wijze Lomans de CO₂-emissies Scope 3 verder kan monitoren en analyseren, dit leidt dan tot een degelijke emissie-inventaris en kwaliteitsmanagementplan (ref: Handboek CO₂-prestatieladder). Vervolgens kunnen er ook gefundeerde en haalbare doelstellingen voor het reduceren van Scope-3 emissies worden geformuleerd. In de volgende paragraaf 4.2 zal de methodiek die ten grondslag ligt aan het monitoren van Scope 3-emissies voor nieuwbouwprojecten van Lomans verder worden toegelicht. Vervolgens zal in paragraaf 4.3 verdere beleids- en implementatieaanbevelingen worden gedaan.

3.2 SCOPE 3 REDUCTIE: VOORBIJ BOUWBESLUIT

Uit de ketenanalyse blijkt dat de invloed van Lomans op Scope-3 emissies vooral aan de downstream kant van de keten zit, namelijk op de (energie)prestaties van de gebouwinstallaties die worden ontworpen en gerealiseerd. Deze installaties bepalen in grote mate het energieverbruik van het gebouw en de daarbij behorende CO₂-emissies die vrijkomen bij de opwekking van de energie. Energiebesparende maatregelen of installaties zorgen daardoor voor minder energieverbruik en daardoor minder CO₂-emissies. Daarnaast kan een deel of zelfs de volledige energiebehoefte van het gebouw lokaal worden opgewekt door middel van PV-panelen of zonnecollectoren. Er is sprake van een energieneutraal gebouw wanneer honderd procent van de gebouwgebonden energie lokaal wordt opgewekt. De netto CO₂-emissie zal dan nul zijn. Daarnaast is het mogelijk om hier nog verder in te gaan en ook de gebruikersgebonden energie lokaal op wekken. Alle energiestromen van en in het gebouw worden daarmee gecompenseerd en het gebouw stoot dan geen directe en indirecte CO₂-emissies uit.

In de Nederlandse wetgeving zijn kaders gesteld aan de energieprestatie en van gebouwen. Momenteel zijn deze kaders voor nieuwe gebouwen vastgelegd in energie-eisen per gebouwfunctie aan de hand van de energieprestatie-coëfficiënt (EPC), welke gebaseerd is op de NEN7120. In onderstaande Tabel 3.1 zijn de eisen per relevante gebouwfunctie weergegeven:

Tabel 3.1 EPC-eisen per gebouwfunctie

<i>EPC-eis</i>	<i>2015</i>
Bijeenkomstfunctie	1.1
Celfunctie	1.0
Kantoorfunctie	0.8
Logiesfunctie	0.8
Onderwijsfunctie	1.0

Sportfunctie	0.9
Winkelfunctie	1.7
Woonfunctie	0.4

Ref: RVO.nl

De EPC-criteria zijn dus de wettelijke minimumeisen voor de energieprestatie van utiliteitsgebouwen en woningen. Omdat de reductie van CO₂-emissie op basis van de energieprestatie gemonitord moet worden, kan deze minimumeis dienen als baseline voor de Scope 3 monitoringsmethodiek. Concreet kan dan worden aangenomen dat alle energiebesparende maatregelen die leiden tot een lager energieverbruik van een gebouw ten opzichte van de minimale EPC-eis. Dit verschil kan logischerwijs uitgedrukt worden in een lager jaarlijks energieverbruik van het gebouw in kilowattuur, welke doorgerekend kan worden naar een project-specifieke, jaarlijkse CO₂-emissiereductie.

Wanneer de jaarlijkse CO₂-reductie is berekend, wordt het mogelijk om de jaarlijkse CO₂-emissie per vierkante meter van projecten te bepalen. Deze resultaten kunnen dan weer tegen de project-specifieke Bouwbesluiten worden gehouden, zodat de relatieve CO₂-reductie berekend kan worden. Inzicht in deze relatieve reductie maakt het mogelijk om de totale (relatieve) CO₂-reductie van de projecten van Lomans vast te stellen en monitoren.

$$\text{Relatieve CO}_2\text{-reductie project} = 1 - (EPG\text{-BB (CO}_2 / \text{Am gebouw}) / EPG\text{-project (CO}_2 / \text{Am gebouw})$$

De terugrekenmethode naar vierkante meters heeft als voordeel dat de prestaties van projecten van verschillende groottes evenredig beoordeeld worden. Daarnaast is het mogelijk om relatieve reductiedoelstellingen direct inzichtelijk te hebben.

Verder is van belang te melden dat de EPG-methodieken voor gebouwen per 2020 zullen veranderen met de invoering van de BENG-eisen en de daaraan gelieerde rekenmethodiek rondom de NTA8800. Dit betekent dat de huidige EPC-eis voor nieuwbouw projecten EPA-U voor renovatie zullen vervallen. De BENG-eisen zijn onderverdeeld in een drietal criteria, te weten:

- **BENG 1:** de maximale energiebehoefte uitgedrukt in kWh per vierkante meter. Deze is afhankelijk van de bouwkundige kwaliteit van het gebouw en gebaseerd op de optelling van de warmte- en koellast
- **BENG 2:** het maximale primaire (fossiel) energieverbruik, uitgedrukt in kWh per vierkante meter. Hierbij wordt het fossiel energieverbruik voor verwarming, koeling, warmtapwater en ventilatie bepaald. Hernieuwbare energieopwekking, zoals PV-panelen, wordt hiervan afgetrokken;
- **BENG 3:** het minimale aandeel hernieuwbare energie, uitgedrukt in percentage. Dit is het percentage van het hernieuwbare energie ten opzichte van het totale energieverbruik van het gebouw.

De hierboven geschetste rekenmethodiek waarin de CO₂-reductie per vierkante meter wordt berekend sluit dus goed aan op de BENG-eisen. Hierbij is BENG 2 direct van toepassing op de installatietechnische componenten van het gebouw en in de toekomst dus te gebruiken om de CO₂-reductie van projecten – zowel nieuwbouw als renovatie – te bepalen.

3.3 CONCLUSIE: IMPLEMENTATIE, DOELSTELLINGEN EN BELEIDSAANBEVELINGEN

In de vorige paragraaf is een voorstel voor een methodiek om de CO₂-uitstoot en -reductie in kaart brengen en te monitoren toegelicht. De meest primaire implicatie van deze methodiek is het laten uitvoeren van twee EPG-berekeningen per project, namelijk de baseline Bouwbesluit EPG en de daadwerkelijk gerealiseerde EPG-berekening. In de huidige wetgeving is een EPC-berekening voor alle nieuwbouwprojecten verplicht voor de bouwaanvraag. Om hier een variant van te maken met de EPG-score Bouwbesluit is beperkte moeite in softwareapplicaties, zoals UNIEC2. Voor renovatie en overige projecten – bijvoorbeeld Beheer en Onderhoud (B&O) projecten – is geen wettelijke eis, behalve de Energielabel-eisen voor overheidsgebouwen en kantoren. Energieprestatieberekeningen zijn daardoor niet verplicht voor een groot deel van de projecten die Lomans uitvoert. De implementatie van de CO₂-monitoring veronderstelt daardoor dat er in ieder geval significant meer energieprestatieberekeningen gedaan moeten worden.

Daarnaast is het van belang dat het volledige projectportfolio van renovatie- en nieuwbouwprojecten op deze wijze te monitoren, dit geldt dus ook voor projecten die geen of een beperkte energieprestatie-eisen hebben. In veel gevallen zal conform Bouwbesluit gebouwd worden, waardoor de reductie nihil is. Voor de totale jaarlijkse Scope 3 reductie is het wel essentieel om deze gegevens mee nemen. Een gebrek aan (volledige) data is funest voor de mogelijkheid tot CO₂-monitoring. Ten behoeve van deze volledigheid is het noodzakelijk om de energieprestatieberekening te integreren in het algehele project-proces. Deze EP-berekening kan gemaakt worden op basis van het gebouwt ontwerp – in feite tijdens het ontwerptraject – en op basis van de uiteindelijke revisiegegevens na de oplevering definitief gemaakt worden. De definitieve EP-score wordt vervolgens ingevoerd in de Scope 3 monitoringstool.

4. Doelstellingen en PvA CO₂-reductie 2020-2022

4.1 INLEIDING

Lomans is een beperkte schakel binnen de gehele keten van de energiebesparende installatie en is daarvoor afhankelijk van haar ketenpartners. Om CO₂-reductie binnen de keten te kunnen bewerkstelligen zal daarom de samenwerking opgezocht moeten worden met de ketenpartners. De focus voor het reduceren van Scope 3 emissies ligt op de (energie)prestaties van de gebouwinstallaties die Lomans installeert en oplevert. Uit de Ketenganalyse en de CO₂-monitorings methodiek is al naar voren gekomen dat Lomans als installateur invloed heeft op een grote hoeveelheid CO₂ die bespaard kan worden wanneer de energieprestatie van gebouwen boven de huidige normen scoort. Gedurende de gebruiksfase van een gebouw wordt potentieel veel energie gebruikt, wanneer deze energie verminderd kan worden of zelfs (volledig) zelfstandig opgewekt, kan een gebouw gedurende vele jaren klimaatneutraal functioneren. Het doel moet zijn om in de toekomst alleen nog maar klimaatneutrale (dus energieneutrale) gebouwen te maken. Als eindverantwoordelijke voor de gebouwinstallaties is Lomans bij uitstek in staat om hier positieve en relevante invloed op uit te oefenen.

In dit hoofdstuk zullen de doelstellingen, acties en plan van aanpak (PvA) om Scope 3 emissies te reduceren voor de periode 2020-2022 verder worden uiteengezet. De basis van het PvA is de baseline-studie van de Scope 3 emissies van het jaar 2019, welke de exacte Scope 3 emissies van de gebouwinstallaties van de grote projecten van Lomans geven. Deze basisuitgangspunten bepalen de reductiedoelstellingen voor de komende jaren. De baseline-studie is gebaseerd op de CO₂-monitoringsmethodiek uit Hoofdstuk 4. Daarnaast worden het beleid, de concrete activiteiten en de interne en externe communicatie m.b.t. de Scope 3 emissiedoelstellingen verder toegelicht.

4.2 DOELSTELLINGEN EN SCOPE

Lomans is bezig met een duurzame toekomst. Eén van de effecten die Lomans wilt creëren is het verduurzamen van de keten waarin zij werkzaam is. Om daad bij woord te voegen is er een dominantie- en een ketenganalyse uitgevoerd waarbij Lomans heeft geconstateerd dat zij het volgende CO₂-reductiedoel voor Scope 3 emissies wilt bereiken:

‘Lomans stelt zich ten doel om de gemiddelde CO₂-reductie van alle projecten met een aanneemsom groter dan €1.000.000,- gradueel te verminderen; van een reductie van 10% in 2020 tot 15% in 2021 en 20% in 2022.’

De volgende randvoorwaarden gelden voor deze doelstellingen en projecten:

- De jaarlijkse reductiedoelstellingen hebben betrekking op de periode 2020-2022;
- De reductie is gerelateerd aan Bouwbesluit-normen; wanneer deze worden aangescherpt blijft de reductiedoelstelling van kracht;
- De baseline eisen zijn de uitgangspunten van 2019, zie paragraaf 4.3: ‘Baseline en CO₂-monitoringsmethodiek’ voor nadere toelichting;
- De monitoring van de Scope 3 emissies wordt toegepast bij projecten met een minimale aanneemsom van minimaal € 1.000.000,-;

4.3 CO2-MONITORINGSTOOL, BASELINE 2019 & VERANTWOORDING DOELSTELLINGEN

In 2019 heeft Lomans een nieuwe methodiek opgezet om CO2-emissies en CO2-reductie van de geïnstalleerde installaties te bepalen en monitoren, zie voorgaand Hoofdstuk 3. Deze methodiek gaat het kwaliteitsmanagementsysteem worden om de progressie van de Scope 3 emissiedoelstellingen te monitoren en evalueren. Na het opzetten van de methodiek is het jaar 2019 gebruikt ter toetsing van tool en als baseline-studie om de doelstellingen voor de komende periode (2020-2022) te bepalen. De resultaten van Scope 3 emissies van 2019 zijn gegeven onderstaande Tabel 4.1. Het volledige overzicht van de CO2-monitoringstool is opgenomen als Bijlage – CO2-monitoring Scope 3 Lomans 2019.

Tabel 4.1 Resultaten CO2-monitoring gerealiseerde projecten Lomans 2019

Gegevens		Overzicht	Bouwbesluit		Projectresultaat		Resultaat (jaarlijks)	
Project	Anneemsom	Oppervlakte	EP: MJ/m2	tCO2 totaal	MJ/m2	tCO2 totaal	Reductie	tCO2
Metropolitan	€ 3.923.500	10226	961	1772,49	283,0	521,72	70,57%	-1250,8
PostNL Almere	€ 1.700.364	6884	261	323,91	0	0,00	100,00%	-323,9
Louwman Ridderkerk	€ 1.990.000	7541	332	451,37	0	0,00	100,00%	-451,4
DHL Zwolle	€ 1.020.000	2682	261	126,19	-23	-11,12	108,81%	-137,3
PostNL Dordrecht	€ 1.730.000	6884	261	323,91	0,1	0,12	99,96%	-323,8
Kindcentrum He-len parkhurst	€ 3.900.000	2932	317	167,40	124	65,35	60,96%	-102,1
Munthof	€ 1.261.000	3390	961	587,31	472	288,46	50,88%	-298,8
Demcon	€ 1.009.864	7833	261	368,56	261	368,56	0,00%	0,0
Europalaan 40	€ 2.183.070	7490	274	369,98	274	369,98	0,00%	0,0
Totaal 2019	€ 18.717.798	55862		4491,12		1603,1	64,31%	-2888,1

De resultaten laten een goed beeld zien van de energieprestatie van de gebouwinstallaties die Lomans heeft geïnstalleerd in haar grote projecten. Gezamenlijk vormen deze projecten ongeveer 40% van de totale omzet van het bedrijf. 2019 was een uitstekend jaar voor Lomans m.b.t. CO2-reductie van Scope 3 emissies: de gemiddelde uitstoot van deze projecten lag ruim 60% lager dan de Nederlandse norm (Bouwbesluit 2012). Dit uitzonderlijke resultaat komt voort uit een aantal distributiecentra van PostNL en DHL die in 2019 zijn opgeleverd, welke allemaal energieneutraal zijn gebouwd. Daarnaast zijn er grote verbetering in energieprestatie gerealiseerd bij het kantoorgebouw Metropolitan, wat uiteindelijk een reductie van 70% oplevert.

Resultaten uit het verleden bieden geen garantie voor de toekomst, een dergelijk jaar als 2019 is niet per definitie een trend. Lomans hecht intrinsiek waarde aan het neerzetten van duurzame gebouwinstallaties en het reduceren van CO2-uitstoot, dit is onderdeel van de meerjarenstrategie (zie Bijlage – Beleidsstuk Loman Milieu, Duurzaamheid & MVO 2018-2020/2025). Hiervoor heeft Lomans een langetermijnstrategie uitgerold, welke gebaseerd is op realiseerbare activiteiten en doelstellingen. Opportunisme is hierbij uitgesloten, waardoor ook voor de Scope 3 emissiereductiedoelstellingen gekozen is die

vooral haalbaar zijn. Vandaar de keuze voor 10% reductie in 2020, 15% reductie in 2021 en 20% reductie in 2022. Hierbij is wel ingebed dat wet- en regelgeving wordt verdisconteerd, dat wilt zeggen: bij verhoging van de wettelijke norm – en daarmee de referentie – zal de reductiedoelstelling hetzelfde blijven.

4.4 SCOPE 3 REDUCTIE: BELEID, ACTIVITEITEN EN COMMUNICATIE

Om de Scope 3 emissiereductiedoelstellingen te behalen heeft Lomans een aantal beleidsactiviteiten ingebed in haar operaties, die specifiek gericht zijn op het reduceren van CO₂-emissies in de projecten. Daarnaast zullen deze activiteiten zowel intern als extern actief gecommuniceerd worden.

De belangrijkste activiteiten die ondernomen worden liggen bij de commerciële teams van Lomans. Betreffende personeelsleden – commercieel managers en adviseurs – hebben invloed op de projecten die worden aangenomen en de duurzaamheidsambities die daarbij geëist worden van de opdrachtgever. Het is aan hen om te bepalen of projecten interessant voor Lomans om uit te voeren. Naast kansen en risico's van een project spelen strategische afwegingen met betrekking tot duurzaamheid en CO₂-reductie hierbij ook een rol. Dit wordt de komende jaren concreet ingebed in commerciële trajecten van Lomans. In 2020 begint dit met het maken van afspraken en opzetten of aanpassen van processen van commerciële trajecten. Betrokkenen worden hierin meegenomen.

Daarnaast zullen bij projectaanvragen of -aanbestedingen waarin verhoogde energieprestatie-eisen niet meegenomen zijn activiteiten ondernomen worden om dit toch mee te nemen het project. Ook dit begint met de commercieel managers en adviseurs die een opdrachtgever van aanvullende opties met betrekking tot verbeterde energieprestatie – en andere extra duurzaamheidsmaatregelen – kunnen geven. Dit advies wordt per 2020 onderdeel van de ProBe van het commercieel team van Lomans en zal daardoor bij alle commerciële trajecten meegenomen worden. Het advies kan informeel – gesprek met de opdrachtgever – maar ook formeel worden gegeven. De formele vorm gaat vanaf 2020 actief uitontwikkeld worden, waarbij Lomans altijd extra duurzaamheidsmogelijkheden en -maatregelen aandraagt. Hierbij worden de extra investeringen gekoppeld aan energie, CO₂ en kostenreducties. Dit advies kan opdrachtgevers ertoe bewegen om verhoogde energieprestatie maatregelen toe te voegen aan hun project. Lomans gelooft dat dit advies bijdraagt het behalen van de Scope 3 reductiedoelstellingen.

Binnen Lomans zijn er diverse teams bezig met projecten die betrokken zijn bij de projecten die aan de gestelde randvoorwaarden voor de Scope 3 emissiedoelstellingen voldoen. Daarom is ervoor gekozen om in 2020 deze teams op de hoogte te brengen van de doelstellingen; dit om samen de acties aan te vullen om tot het gewenste doel te komen. Om het doel niet uit het oog te verliezen gedurende de aankomende drie jaar is ervoor gekozen om elk kwartaal met bovenstaande teams te reflecteren op de afgelopen periode om zodoende gezamenlijk te blijven verduurzamen en de acties goed aan te laten sluiten. Bij deze kwartaalreviews worden ook de resultaten van de Scope 3 monitoring gepresenteerd en de gereduceerde CO₂-emissies gecommuniceerd, dit zal ook bedrijf breed en extern gedaan worden.

5. Reflectie Scope 3 Lomans 2019

5.1 INTRODUCTIE

De afgelopen jaren is de Scope 3 strategie van Lomans opnieuw ingestoken. Hiervoor is onder andere een nieuwe dominantieanalyse (2017), ketenanalyse (2018-2019), CO2-monitoringsmethodiek (2019) en Scope 3 emissiereductiedoelstellingen (2019) opgesteld. Deze zaken zijn in dit document gedocumenteerd. De opzet van document is dynamisch, dat wilt zeggen: dit document dient als raamwerk voor de invulling van Scope 3 van Lomans, waardoor de inhoud hier aangepast wanneer nieuwe data, analyses, resultaten of beleid zijn gemaakt. Dit hoofdstuk dient als reflectie op alle activiteiten en doelstellingen die Lomans heeft ten aanzien van Scope 3 en zal in ieder geval jaarlijks worden bijgewerkt. De reflectie op de meest recente periode – 2019 – wordt in de volgende paragraaf verder gegeven.

5.2 REFLECTIE 2019

Begin 2020 heeft Buro Heibeeck feedback gegeven op de algehele gang van zaken rondom de Scope 3 van Lomans². Hierin kwamen een aantal aandachtspunten naar voren, te weten: de dominantieanalyse (aanvulling en nieuwe input), upstream activiteiten (invloed Lomans) en doelstellingen. De doelstellingen en aanvullend plan van aanpak (beleid, activiteiten en communicatie) waren nog niet geformaliseerd in dit document toen Buro Heibeeck deze beoordeelde, maar zijn inmiddels volledig verwerkt. De doelstellingen staan tot 2022. De dominantieanalyse is in 2017 uitgevoerd en het is daarom ook bij Lomans bekend dat deze op korte termijn opnieuw uitgevoerd dient te worden. De uitkomsten van de huidige dominantieanalyse blijven echter van kracht, waardoor de benadering, demarcatie en strategie omtrent de Scope 3 emissie ongewijzigd kan blijven. De doelstelling is om de dominantieanalyse in 2020 opnieuw uit te voeren.

We voorzien dat de resultaten van de in 2020 uit te voeren dominantieanalyse wederom zullen aantonen dat ook in de upstream activiteiten grote hoeveelheden Scope 3 emissies zijn. De invloed van Lomans om hier structureel iets aan te doen blijft vooralsnog gering, zeker ten opzichte van de downstream (use of sold products, i.e. gerealiseerde gebouwinstallatie / energieprestatie gebouwinstallaties) activiteiten. Het is de ambitie van Lomans om de upstream activiteiten wel te gaan incorporeren in de Scope 3 strategie. Aan het eind van 2020 zullen hier op MT- en milieumanagementniveau verdere beslissingen over genomen worden.

In totaliteit kunnen we zeggen dat met betrekking tot de Scope 3 reductiedoelstellingen en het beleid, de processen en inzichten er de afgelopen tijd grote stappen gezet zijn. Lomans timmert aan de weg en durft voorop te lopen. We zien de komende jaren dan ook uiterst positief tegemoet.

² Zie Bijlage – Buro Heibeeck (2020) Becommentariering ketenanalyse Lomans Beheer B.V.

Bronvermelding

Bron / Document	Kenmerk
Handboek CO2-prestatieladder 3.0 - 2015	Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden & Ondernemen
Corporate Accounting & Reporting standard	GHG-protocol, 2004
Corporate Value Chain (Scope 3) Accounting and Reporting Standard	GHG-protocol, 2010a
Product Accounting & Reporting Standard	GHG-protocol, 2010b
Nederlandse norm Environmental management – Life Cycle assessment – Requirements and guidelines	NEN-EN-ISO 14044
www.ecoinvent.org	Ecoinvent 2.0
www.bamco2desk.nl	BAM PPC-tool

De opbouw van dit document is gebaseerd op de Corporate Value Chain (Scope 3) Standaard. Daarnaast is, waar nodig, de methodiek van de Product Accounting & Reporting Standard aangehouden (zie de onderstaande tabel).

Corporate Value Chain (Scope 3) Standard	Product Accounting & Reporting Standard	Ketenanalyse:
H3. Business goals & Inventory design	H3. Business Goals	Hoofdstuk 1
H4. Overview of Scope 3 emissions	-	Hoofdstuk 2
H5. Setting the Boundary	H7. Boundary Setting	Hoofdstuk 3
H6. Collecting Data	H9. Collecting Data & Assessing Data Quality	Hoofdstuk 4
H7. Allocating Emissions	H8. Allocation	Hoofdstuk 2
H8. Accounting for Supplier Emissions	-	Onderdeel van implementatie van CO2-Prestatieladder niveau 5
H9. Setting a reduction target	-	Hoofdstuk 5